

Oslo, 10. oktober 2018

Innspill Statsbudsjettet 2019

Sex og samfunn takker for mulighet til å komme med innspill til Statsbudsjettet 2019.

Kort om Sex og samfunn

Sex og samfunn er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse. Vårt overordnede mål er å være kompetansedriver innenfor fagfeltet seksuell helse, og vi jobber både klinisk, med undervisning og med påvirkningsarbeid.

I 2017 registrerte vi over 750.000 unike brukere på sexogsamfunn.no, vi svarte på 8.300 chat-samtaler fra unge over hele landet og vi utdannet 22 superbrukere i p-stav¹ fra 15 fylker. Vi har to år på rad arrangert HFU-dagene², en nasjonal konferanse om seksuell og reproduktiv ungdomshelse.

Generelt vil vi kommentere at seksuell helse er et omfattende tema som vi mener får for lite omtale i forslag til budsjett. Teksten i Post 73 inneholder i hovedsak en oppsummering av bevilgninger i 2018 og en kort situasjonsbeskrivelse av feltet. Sex og samfunn ønsker et klarere narrativ som videre gir en tydeligere retning på feltet enn det som foreligger i nåværende utkast.

Vårt skriftlige innspill vil i hovedsak omhandle helsestasjon for ungdom.

Kompetanseheving og tilgjengelighet

Helsedirektoratet kom tidligere i år med ny Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom³. Her ligger det krav eller sterke anbefalinger til organisering og kompetanse for alle landets helsestasjoner for ungdom. Mange av kravene og anbefalingene vil være vanskelig for helsestasjonene landet over å oppnå slik status ved helsestasjonene er i dag.

Krav i de nye retningslinjene inkluderer blant annet:

- Alle kommuner skal ha et gratis helsestasjonstilbud til ungdom opp til 20 år.
- Helsestasjon for ungdom skal ha en tilgjengelig lege.
- Helsestasjon for ungdom skal kunne gi ungdommer veiledning om seksuell helse.
- Helsestasjon for ungdom skal gi prevensjonsveiledning og sikre tilgjengelig og sikker prevensjon.
- Helsestasjon for ungdom skal tilby testing og behandling for seksuelt overførbare infeksjoner.

Sex og samfunn mener at et godt tilbud om helsestasjon må inkludere åpningstider som gjør at tjenesten er tilgjengelig for ungdommene. I tillegg må helsestasjonene ha tilgjengelig

¹ Sex og samfunn tilbyr en hel dag med opplæring i inn- og uttak av p-stav. Tilbudet gis helsesøster, jordmor eller lege som ønsker praktisk trening. Målet er å lære opp superbrukere som kan ta med seg kunnskapen til ulike deler av landet, og som kan lære opp kolleger i sitt hjemområde.

² Sex og samfunn: [HFU-dagene](#)

³ Helsedirektoratet: [Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom.](#)

helsepersonell, og dette inkluderer tilgjengelig lege. Det er kun lege kan skrive ut prevensjon til unge under 16 år, og det er kun lege som kan gi behandling for seksuelt overførbare infeksjoner. Dersom legen er tilgjengelig annenhver uke eller en kveld i måneden, slik vi ofte vet er tilfellet mange steder, er tilbudet svært svekket.

Sex og samfunn er også opptatt av at ansatte ved helsestasjon for ungdom må få økt kunnskap og kompetanse om seksuell helse, inkludert kompetanse om hvordan møte et mangfold av ungdom på en imøtekommende og ikke-dømmende måte.

Tilbud ved helsestasjon for ungdom er et viktig lavterskeltilbud også for de som faller utenfor skolen og skolehelsetjenesten. Sex og samfunn ønsker at alle unge, uansett bosted, skal ha god tilgang til helsestasjon for ungdom, og alle helsestasjonene skal tilby et minimum av tjenester.

Det følger ingen midler med de nye retningslinjene, og vi etterlyser en plan for å sikre at helsestasjoner for ungdom over hele landet når de krav og anbefalinger som beskrives i retningslinjene.

Langtidsvirkende prevensjon

Helsesøstre og jordmødre fikk fra 1. januar 2016 forskrivningsrett på alle typer prevensjon til unge over 16 år.

Sex og samfunn tilbyr opplæring i å administrere langtidsvirkende prevensjon til helsesøster, jordmor og lege i kommunehelsetjenesten. Blant annet har vi praktisk opplæring for innsetting og uttak av p-stav, enten hos oss eller ute i kommunene. Vår opplæringen følger Helsedirektoratets praksiskrav for administrering av langtidsvirkende prevensjon. Veiledet praksis i å administrere langtidsvirkende prevensjon er nødvendig for å kunne oppfylle krav om faglig forsvarlig yrkesutøvelse, jfr. helsepersonelloven, kapittel 2, §4. Det å inneha rekvireringsrett for p-stav og spiral er ikke alene tilstrekkelig for å kunne administrere de nevnte legemidlene.

Vi har gjennomført en undersøkelse blant de som har hatt superbrukerkurs hos oss, og fant blant annet at 89 % av disse setter inn p-stav, og kun halvparten tar ut p-stav. I sine tilbakemeldinger opplyser flere at de ikke har nødvendig utstyr til å tilby p-stav, og at de mangler midler til å skaffe seg slikt utstyr. Noen oppga også at legen på helsestasjonen ikke mener at helsesøster skal tilby p-stav.

Øke andelen gutter som bruker helsevesenet

Sex og samfunn mener det er viktig å jobbe for økt kunnskap og bevissthet om gutter og deres seksuelle helse. Gutter og menn bruker helsevesenet lite, og vi vet at gutter benytter helsestasjoner for ungdom i langt mindre grad enn jenter. Dette medfører at menn i voksen alder får helseutfordringer som kunne ha vært unngått dersom de hadde hatt tettere kontakt med helsevesenet som unge.

Dette punktet vil vi gå nærmere inn på i vårt muntlige innspill dersom vi gis mulighet til det.